

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
О.Г. Янковий
20 18 р.

“ ”

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності економіка підприємства

за темою:

«ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ
ВИРОБНИЧИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ТЕРМІНАЛ»»

Виконавець:

студентка центру заочної форми навчання
Павлова Катерина Олегівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент
Кошельок Галина Володимирівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Значення, склад і класифікація основних засобів	6
1.2. Оцінка основних засобів і особливості її визначення	16
1.3. Показники стану та ефективності використання основних виробничих засобів.....	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ТОВ «ТЕРМІНАЛ»	35
2.1. Загальна характеристика та аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ «Термінал»	35
2.2. Аналіз динаміки, складу та структури основних засобів.....	44
2.3. Аналіз ефективності використання основних засобів.....	50
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	57
3.1. Шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах.....	57
3.3. Заходи щодо підвищення ефективності використання основних виробничих засобів ТОВ «ТЕРМІНАЛ».....	61
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах одним з найбільш актуальних завдань, що стоять перед підприємством, яке має в своєму розпорядженні склади, дороге в обслуговуванні устаткування, є необхідність його безпеки та одночасно економічно ефективної роботи.

Роль основних засобів у процесі виробництва, особливості їх відтворення в умовах ринкової економіки зумовлюють особливі вимоги до інформації про наявність, рух, стан і використання основних фондів. Важливим моментом при вирішенні цього завдання стає впровадження систем управління виробничими фондами та активами підприємства, що складають невід'ємну частину виробничого процесу та дозволяють збільшувати виробничу потужність підприємства за рахунок використання сучасних інформаційних технологій, не вдаючись до закупівель нового устаткування. Управління основними фондами – це управлінська методологія, основною метою якої є підтримання робочої готовності виробничих активів за рахунок оптимізації технічного обслуговування, ремонтів, матеріально-технічного забезпечення та використання трудових ресурсів. На сучасному етапі розвитку нашої країни одним з найважливіших чинників розвитку економіки, збільшення обсягів виробництва продукції на підприємствах є забезпеченість їх основними засобами.

Поряд з проблемами обліку основних засобів досить актуальними є питання їх забезпеченості та ефективності використання. Результативність діяльності безпосередньо залежить від технічної оснащеності виробничого процесу, а оновлення основних засобів тісно пов'язане з фінансовими результатами підприємства. Все це обумовило вибір теми випускної роботи.

Питання аналізу, оцінки, руху, озброєності основними засобами та ефективності їх використання висвітлено у працях наукових дослідників: Бойко В.М., Вашківа П.Г., Гудзинського О.Д., Сердю В.Н., Смолянук П.С., Панчук Л.В., Бутинця Ф.Ф., Завгороднього А.Г. і багатьох інших.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності використання основних виробничих засобів підприємства.

Відповідно до визначеної мети під час виконання випускної роботи необхідно вирішити такі основні завдання:

- дослідити економічну сутність і визначення поняття «основні засоби», з'ясувати класифікацію основних засобів;
- розглянути теоретичні та методичні основи оцінки основних засобів;
- визначити основні показники стану та ефективності використання основних виробничих засобів;
- надати загальну характеристику та провести аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ «Термінал»;
- проаналізувати динаміку, склад і структуру основних засобів підприємства;
- провести аналіз руху та технічного стану основних засобів підприємства;
- з'ясувати фактори, що впливають на ефективність використання основних засобів;
- визначити шляхи підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах;
- надати пропозиції стосовно удосконалення ефективності використання основних засобів.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «Термінал» в частині підвищення ефективності використання основних засобів.

Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні аспекти визначення ефективності використання основних засобів підприємства.

Методи дослідження. У процесі дослідження використовувалися такі методи: монографічний (вивчення вітчизняного та світового досвіду визначення категорії «основні засоби»), абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення і формування висновків), системного аналізу (аналіз

економічного стану досліджуваного товариства), економіко-статистичний з використанням ЕОМ (при проведенні факторного аналізу) тощо.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти з питань аспектів основних засобів, звітні дані Держкомстату України, фінансова звітність підприємства ТОВ «Термінал», матеріали науково-практичних конференцій, професійних періодичних видань. У процесі написання випускної роботи досліджені і використані наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів та вчених в області вивчення основних засобів.

В першому розділі роботи розглянуто теоретичні аспекти основних засобів, їх економічна сутність, особливості їх визначення та оцінки, розглянуто основні показники, які характеризують ефективність використання основних засобів.

Другий розділ роботи присвячений аналізу основних виробничих засобів ТОВ «Термінал», а саме руху, стану, динаміки основних засобів і показників його ефективності. За допомогою факторного аналізу визначено фактори, які впливають на чистий дохід (виручку) від реалізації продукції (послуг). Встановлено резерви підвищення ефективності основних засобів.

У третьому розділі роботи визначено основні заходи щодо ефективного використання основних засобів ТОВ «Термінал».

Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменувань). Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 74 сторінки комп'ютерного тексту, містить 14 таблиць та 5 рисунків.

ВИСНОВКИ

На основі узагальнення матеріалів дослідження одержані такі наукові та практичні результати роботи відповідно до поставлених завдань.

1. У категоріальному апараті економічної літератури визначення «основні засоби» є найбільш дискусійним і неоднозначним. Про це свідчать протилежні тлумачення поняття «основних засобів» різними авторами в економічній літературі. Дослідження сутності основних засобів з урахуванням історичного аспекту розвитку проблеми довели, що основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або поставки товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних або соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання більше одного року. Також основні засоби є важливою і невід’ємною складовою процесу виробництва.

2. Традиційним і найбільш методично розробленим способом оцінки в національній обліковій практиці є відображення основних засобів за

первісною вартістю. Також використовують справедливу вартість. В залежності від використання різних ознак класифікації виділяють: відновну, повну та залишкову вартості. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» і Податкового кодексу України встановлені такі методи амортизації: прямолінійний; зменшення залишкової вартості (відсотковий); прискореного зменшення залишкової вартості; кумулятивний; виробничий.

3. Основними показниками, що характеризують стан основних засобів є коефіцієнт оновлення; коефіцієнт вибуття; коефіцієнт приросту; коефіцієнт зносу; коефіцієнт придатності. Особлива увага при аналізі основних засобів приділяється показникам ефективності використання основних засобів, а саме: фондвіддачі, фондомісткості, фондорентабельності. Крім цього використовують показники фондоозброєності, що характеризує рівень технічної оснащеності праці.

4. Об'єктом дослідження є господарська діяльність ТОВ «Термінал» в частині ефективності використання основних засобів підприємства. Основними видами діяльності ТОВ «Термінал» є надання послуг транспортного оброблення вантажів, з їх складування та зберігання; організація діяльності складів тимчасового зберігання вантажів, митних складів; надання послуг митного брокера. Аналіз основних показників виробничо-господарської діяльності ТОВ «Термінал» показав, що підприємство володіє достатнім виробничо-ресурсним потенціалом і за аналізований період досягло істотного результату щодо збільшення виручки від реалізації наданих послуг. Це у свою чергу забезпечило стабілізацію і збільшення фінансового результату діяльності підприємства.

5. Щодо забезпечення підприємства основними засобами, то варто відмітити, що їх вартість на протязі досліджуваного періоду мала незначне зростання та у звітному році в порівнянні з базисним збільшилась лише на 4,1% і склала 7781,2 тис. грн. Відповідно із більшим нарощуванням виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за аналізований період

досягнуто зростання ефективності використання основних засобів за таким показником як фондвіддача, який у звітному році становив 0,38 грн., що на 22,6% вище за базовий період. Але слід зазначити, що даний показник залишається вкрай низьким, що свідчить про неефективне використання наявних у підприємства основних засобів. Аналізуючи структуру основних виробничих засобів варто зазначити, що структура основних засобів за останні три роки залишається майже незмінною. Переважну частку займають будівлі та споруди (78,7%), близько 20% складають машини й устаткування, 1,2 % – транспортні засоби. При цьому активні основні засоби з урахуванням специфіки господарської діяльності підприємства складаються не тільки з машин та обладнання, транспортних засобів, інструментів та приладів, але й з більшої частки будівель та споруд. Таким чином, вартість активної частини основних засобів має досить питому вагу і складає майже 92%, проте більшість об'єктів у вигляді виробничих майданчиків та складів нерационально використовується на підприємстві, що негативно позначається на ефективності їх використання. Що стосується руху основних засобів, необхідно відмітити, що на підприємстві темпи оновлення основних виробничих засобів низькі. Позитивний стан основних виробничих засобів на підприємстві відображають коефіцієнти зношення та придатності. За даними звітнього року на підприємстві 75% основних засобів є придатними до використання, хоча цей показник і зменшився у порівнянні з базисним роком, але це все одно достатньо високий рівень.

6. На обсяг товарної продукції впливають такі фактори: чисельність персоналу, фондвіддача та фондоозброєність основних виробничих засобів. Дані фактори оказують як позитивний так і негативний вплив на діяльність підприємства.

7. Основними напрямками підвищення ефективності використання основних виробничих засобів підприємства є: екстенсивний, до якого належить в основному збільшення часу роботи основних виробничих засобів і інтенсивний, до якого належить підвищення віддачі засобів праці на

одиницю часу. У теперішній час підвищення ефективності використання основних виробничих засобів в даний час має величезне значення.

8. У результаті проведеного аналізу нами запропоновано заходи, щодо підвищення ефективності використання основних засобів. Такими заходами стало: оновлення основних заходів і реалізація старого незадіяного обладнання. У цілому можна зазначити, заходи щодо впровадження нового устаткування на умовах лізингу та реалізації старого, незадіяного обладнання досить ефективно вплинуть на економічну діяльність підприємства ТОВ «Термінал», зростуть найважливіші показники, які характеризують ефективність використання основних виробничих засобів і забезпеченість ними, а також навантаження виробничих потужностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України від 16.01.03 р. № 436-ІУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://zakon.rada.gov.ua>>.
2. Закон України «Про аудиторську діяльність», Постанова ВРУ №3125-ХІІ від 22.04.93 р.(із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://zakon.rada.gov.ua>>.
3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», від 16.07.99 р. (із змінами та доповненнями). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://zakon.rada.gov.ua>>.
4. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» (частина щодо основних засобів була чинна до 01.04.2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Інструкція з застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій № 291 від 30.11.99 р.(зареєстровано в Міністерстві юстиції України М 893/4186 від 21.12.99 р.).

6. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом МФУ 30 вересня 2003 р. № 561.
7. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку, затверджені наказом Державного комітету промислової політики України від 29.12.2000р № 356.
8. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс] – Режим доступу: [www.minfin.gov.ua / document/92427/МСБО_16.pdf](http://www.minfin.gov.ua/document/92427/МСБО_16.pdf).
9. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене наказом МФУ України від 07.02.2013р. № 73.
10. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291.
11. Податковий кодекс України від 02.12.2012 р. № 2755-VI // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджене наказом МФУ від 31 .03.1999 №87. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
13. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
14. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств / за ред. Андрійчук В.Г. – Львів: Вид-во "Світ", 2008. – 234 с.
15. Більський В.Г. Машиновикористання і робоздатність техніки .В.Г. Більський // Соціально-економічна ситуація та шляхи подолання кризового стану в агропромисловому комплексі України. – Київ: ІАЕ, 2015. – 530 с.
16. Бланк І.А. Словарь-справочник финансового менеджера. – К.: “Ника-Центр”, 1998. – 480 с.

17. Бойко В.М. Бізнес: словник-довідник / В.М. Бойко, П.Г. Вашків. – К.: Україна, 2015. – 565 с.
18. Борисов А.Б. Большой экономический словарь / А.Б. Борисов. – М.: Книжный мир, 1999. – 894 с.
19. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. / За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. – 7-е видання, доп. і перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2016. – 832 с.
20. Вакун О.В. Нова сутність нематеріальних активів в бухгалтерському обліку / О.В. Вакун // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 3. – С. 211-215.
21. Домацет Т. XXXIII Конгрес Європейської асоціації бухгалтерів / Домацет Т. // Бухгалтерський облік і аудит. – 2000. – № 4. – С. 62-65.
22. Голов С.Ф. Празька весна бухгалтерів / С.Ф. Голов // Вестник бухгалтера и аудитора Украины. – 2014. – № 9. – С. 4-7.
23. Голов С.Ф. Справедлива вартість та її місце в системі оцінок бухгалтерського обліку / С.Ф.Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 2017. – № 4. – С. 3-18.
24. Гринкевич С.С. Ефективність використання основних засобів торговельного підприємства / Гринкевич С.С., Бобко В.О – Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України вип. 16.2, 2012 – С. 165-167.
25. Гудзинський О.Д. Роль економічної теорії у формуванні професійних знань бухгалтера / О.Д. Гудзинський, Г.Г. Кірейцев, В.К. Савчук // Вісник КНУ. Економіка. – 2014. – Вип.53. – С. 9-12.
26. Гудзинський О.Д. Амортизація в оновленні основних засобів праці / О.Д. Гудзинський, Г.Г. Кірейцев, В.К. Савчук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2014. – №7. – С. 16-20.

27. Дерун І.А. Економічна та облікова сутність необоротних активів та удосконалення їх класифікації / І. А. Дерун // Економічний форум. – 2013. – №3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.
28. Дмитрик С.О. Облік основних починається з малого / С.О. Дмитрик // Все про бухгалтерський облік. – 2016. – № 99. – С. 49.
29. Дудка Т.В. Вдосконалення основних виробничих засобів підприємств в сучасних умовах / Дудка Т.В., Балабанова Т.Г. // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України вип. 16.2, 2012 – С. 195-199.
30. Жук Н. Облік основних засобів в ринкових умовах : навчальний посібник / Н.Л. Жук – [2-е вид., доп. і перероб.]. – К. : Всеукраїнський інститут права і оцінки, 2013. – 286 с.
31. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній., Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.
32. Загородній А.Г. Фінансовий словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л.,
33. Смовшенко Т.С. – [3-е вид.]. – К.: Знання, 2000. – 588 с. – С. 495.
34. Загородній А.Г. Облік і аудит: термінологічний словник / Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Партин Г.О. – Львів: “Центр Європи”, 2002. – 671 с.
35. Зверяков М. І. Теоретична парадигма сталого розвитку та українські реалії / М. І. Зверяков // Економіка України. – 2018. – №10. – С. 10-31.
36. Зверяков М. И. Особенности исследовательского поиска М. И. Туган-Барановского / М. И. Зверяков, Н. А. Уперенко // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2018. – Вип. 2 (39). – Т. 17. – С. 8-18. – DOI: 10.18524/2413-9998/2018.2(39).144898
37. Зверяков М. І. Національна економічна система: проблеми теорії / М. І. Зверяков. – Одеса : Астропринт, 2012. – 320 с.
38. Єгарміна В. Внутрішній контроль: сучасність та перспективи // Вісник податкової служби України. – 2009. – № 21. – С. 62-65.
39. Івашкевич В. В. О методологическом совете по бухгалтерскому учёту / В. В. Івашкевич // Бухгалтерский учёт. – 2012. – №2. – С. 62.
40. Кірей О. Вартісне «вбрання» основних засобів/ О. Кірей // Бухгалтерія. – 2011. – №39/1. – С. 40-46.

41. Кирилейза В. П. Особливості вартісної оцінки основних засобів сільськогосподарських підприємств / В. П. Кирилейза, О. Г. Агрес / Наука й економіка – 2012 р. – №2. – С.165-167.
42. Кузнецов В. Великий словник бухгалтера / В. Кузнецов, О. Михайленко. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Х.: Фактор, 2015. – 532 с.
43. Кутер М.И. Теория и принципы бухгалтерского учёта: [учеб. пособие] / М.И. Кутер. – М.: Финансы и статистика, Экспертное бюро, 2010. – С. 58.
44. Кулько І. В. Оцінювання та аналіз основних виробничих фондів підприємств [Електронний ресурс] / І. В. Кулько // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. – 2013. – № 3. – С. 166-169.
45. Михайлов А.М. Оновлення основних засобів у сільськогосподарських підприємствах на основі впровадження технологічної політики / А.М. Михайлов // Вісник ХНАУ. – Х.: ХНАУ. – 2015. – Вип. 6. – С. 159-167.
46. Мизес Людвиг фон. Человеческая деятельность: Трактат по экономической теории / Мизес Людвиг фон. [пер. с англ. Куряева А.В.]. – М.:ОАО «НПО «Экономика», 2000. – С. 125.
47. Монтескье Ш.Л. О духе законов / Ш.Л. Монтескье. – М., 1999. – 286 с.
48. Ображей Ю.К. Амортизація основних засобів в обліковій політиці підприємства [Електронний ресурс] / Ображей Ю.К., Мельниченко І.В. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
49. Палий В.Ф. Бухгалтерський учёт: субъективные суждения и объективные реалии / В.Ф.Палий // Бухгалтерский учёт. – 2014. – №9. – С. 5-10.
50. Панасенко А.П. Проблеми основних засобів у бухгалтерському обліку // Держава та регіони. – 2008. – № 3. – С.407-410.
51. Панчук Л. В. Економічна сутність основних засобів, їх класифікація та оцінка / Л. В. Панчук // Формування ринкової економіки [Електронний ресурс] : наук. зб. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана" ; відп. ред. О. О. Беляєв. – 2013. – Вип. – 25. – С. 513–521.
52. Сердюк В.Н. Бухгалтерский учет: [учебное пособие] / В.Н. Сердюк. – [9-е изд., и доп.]. – Донецк: ДонНУ, 2009. – 595 с.

53. Смоленюк П. С. Амортизаційні відрахування як джерело відтворення основних засобів та шляхи вдосконалення амортизаційної політики / П. С. Смоленюк, І. М. Пастушок / Наука й економіка – 2012 р. – №4. – С. 90-93.
54. Соколов Я.В. Международные стандарты бухгалтерского учёта и мы / Я.В.Соколов, В.Я. Соколов // Сб. статей, посвящённых 100 – летию со дня рождения П.И. Савичева [под ред. А.Д. Ларионова]. – Спб, 2001. – С. 135 – 145.
55. Стратійчук В. М. Основні засоби та аналіз їх ефективності в бізнес-процесах підприємства [Електронний ресурс] / В. М. Стратійчук, Н. М. Богацька // Молодий вчений. – 2013. – № 2(02). – С. 39-42.
56. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник / В.С. Сухарський. – Т.: Богдан, 2002. – Сук П.О. Амортизація основних засобів та інших необоротних матеріальних активів 720 с.
57. Фаминский И.П. Внешнеэкономический толковый словарь / Под ред. И.П. Фаминского. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 512 с.
58. Федоренко Л.В. Особливості нарахування амортизації основних засобів [Електронний ресурс] / Федоренко Л.В. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
59. Чалый И. Справедливая стоимость – это не просто, но ничего лучшего бухгалтерия не придумала/ И. Чалый // Вестник бухгалтера и аудитора Украины. – 2012. – №5. – С.4-6.
60. Череп А. В.Ефективність використання основних засобів підприємства [Текст] / А. В. Череп, А. А. Клименко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 6. – С. 212-215.
61. Чорна І. О. Ефективність використання виробничих засобів та розробка пропозицій щодо її поліпшення [Текст] / І. О. Чорна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2016. – № 2. – С. 212-216.
62. Шкарабан С.І. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств і об'єднань / за ред. С.І. Шкарабана, М.І. Сапачова. – Тернопіль, 1995. – 405 с.
63. Югас Е. Економічна сутність та класифікація основних засобів підприємства / Югас Е. / Економічний аналіз. 2013 р. Випуск 9. Частина 1. –

C. 393-398.